Stuk **15** (1997-1998) – Nr. 9-L

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 1997-1998

4 december 1997

ONTWERP VAN DECREET

houdende de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998

BELEIDSBRIEF

Gelijkekansenbeleid

Gelijke kansen in Vlaanderen voor
Els en Jan, Piet en Karel, Eva en Lies, Aïscha, Ali, (Marleen), ...

Beleidsprioriteiten 1998

VERSLAG

namens de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen
uitgebracht door mevrouw Riet Van Cleuvenbergen
aan de Commissie voor Financiën en Begroting

Samenstelling van de werkgroep :

Voorzitter : mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Vaste leden : de heer Jan Béghin, mevrouw Veerle Heeren, de heer Hugo Marsoul, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Mieke Van Hecke ;

mevrouw Yolande Avontroodt, mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Anny De Maght-Aelbrecht ;

de heer Peter De Ridder, mevrouw Lydia Maximus, de heer Guy Swennen ;

mevrouw Marijke Dillen, de heer Karim Van Overmeire ;

mevrouw Nelly Maes ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel.

Plaatsvervangers :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Mia De Schamphelaere, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Maria Tyberghien-Vandenbussche, de heer Marc Van Peel ;

de heer Marino Keulen, mevrouw Marleen Vanderpoorten, mevrouw Sonja Van Lindt ;

mevrouw Kathy Lindekens, de heer Jef Sleeckx, mevrouw Gracienne Van Nieuwenborgh ;

de heren Filip Dewinter, Christian Verougstraete ;

mevrouw Gerda Raskin ;

mevrouw Vera Dua.

Zie :

15 (1997-1998)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet +Errata + Bijlagen met Addendum

– Nrs. 2 tot 8 : Amendementen

– Nr. 9-A : Verslag namens de Commissie voor Binnenlandse Aangelegenheden, Stadsvernieuwing en Huisvesting

– Nr. 9-B : Verslag namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden

– Nr. 9-C : Verslag namens de Commissie voor Cultuur en Sport

– Nr. 9-D : Verslag namens de Commissie voor Leefmilieu en Natuurbehoud

– Nr. 9-E : Verslag namens de Commissie voor Mediabeleid

– Nr. 9-F : Verslag namens de Commissie voor Onderwijs, Vorming en Wetenschapsbeleid

– Nr. 9-G : Verslag namens de Commissie voor Ruimtelijke Ordening, Openbare Werken en Vervoer

– Nr. 9-H : Verslag namens de Commissie voor Staatshervorming en Algemene Zaken

– Nr. 9-I : Verslag namens de Commissie voor Welzijn, Gezondheid en Gezin

– Nr. 9-J : Verslag namens de Commissie voor Werkgelegenheid en Economische Aangelegenheden

– Nr. 6-K : Verslag namens het Advies- en Overlegcomité voor Brussel en Vlaams Brabant

809 (1997-1998)

– Nr. 1 : Beleidsbrief

Zie ook :

12 (1997-1998)

– Nr. 1 : Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

13 (1997-1998)

– Nr. 1 : Toelichtingen + Addendum

17 (1997-1998)

– Nr. 1 : Verslag van het Rekenhof

INHOUD

Blz.

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW BRIGITTE GROUWELS, VLAAMS MINISTER VAN BRUSSELSE AANGELEGENHEDEN EN GELIJKEKANSENBELEID 5

BELEIDSINSTRUMENTEN EN STRUCTUREN 5

ACTIEPLAN 1998 6

1. Het gelijkekansenbeleid voor vrouwen en mannen 6
1.1. Een algemeen ondersteunend beleid 6
1.2. Evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de besluitvorming 6
1.3. Vrouwen op de arbeidsmarkt 7
1.4. Vrouwen en armoede 8
1.5. Migrantenvrouwen 8

2. Het Gelijkekansenbeleid voor minderheden 8
2.1. Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen 8
2.2. Personen met een handicap 9
2.3. Migranten 9

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN VERSCHILLENDE LEDEN EN ANTWOORDEN VAN MEVROUW DE MINISTER 9

1. Algemeen, inclusief en horizontaal beleid - beoordeling van de beleidsbrief 9

2. Mannen en vrouwen 10

2.1. Algemeen 10
2.1.1. De cel "Gelijke Kansen in Vlaanderen" (GKV) 10
2.1.2. De Interdepartementale Commissie Gelijke Kansen (ICGK) 11
2.1.3. Emancipatie Effecten Rapportage (EER) 11
2.1.4. Sensibilisering 11

2.2. Evenwichtige vertegenwoordiging in politiek, advies en besluitvorming 12

2.3. Vrouwen op de arbeidsmarkt 13
2.3.1. De talentenbank 13
2.3.2. De combinatie arbeid-gezin/maatschappelijke rol 13

2.4. Ongewenst Seksueel Gedrag op het Werk (OSGW) in de thuiszorg 15

2.5. Specifieke begroting 15
2.5.1. Algemeen 15
2.5.2. Organisaties 15
2.5.3. Huisvesting van de vzw Rol en Samenleving 15
2.5.4. 50 jaar stemrecht 15
2.5.5. Onderzoekdsprojecten 16
2.5.6. Gynaika 16

3. Het gelijkekansenbeleid voor minderheden 16

3.1. Algemeen 16

3.2. Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen 16

3.3. Personen met een handicap 17

3.4. Migranten - migrantenvrouwen 18

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN INDICATIEVE STEMMING 18

DAMES EN HEREN,

De Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen besprak op 24 november 1997 het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 1998, samen met de beleidsbrief Gelijkekansenbeleid : Gelijke kansen in Vlaanderen voor Els en Jan, Piet en Karel, Eva en Lies, Aïscha, Ali , [illegible] , ... – Beleidsprioriteiten 1998.

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW BRIGITTE GROUWELS, VLAAMS MINISTER VAN BRUSSELSE AANGELEGENHEDEN EN GELIJKEKANSENBELEID

De minister stelt dat de Vlaamse regering ernaar streeft om eenieder de kansen te geven om tot zijn recht te komen in de samenleving. De kwaliteit van een samenleving wordt immers gemeten aan de graad van gelijkwaardige integratie en participatie van alle bevolkingsgroepen in alle domeinen van het maatschappelijk leven. Dit is dan ook het uitgangspunt voor de uitbouw van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen. Hoewel juridische gelijkheid zo goed als geregeld is, treden er in onze maatschappij nog steeds feitelijke ongelijkheden op. Deze moeten in het daglicht worden gesteld en worden weggewerkt.

Het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen is niet meer weg te denken van het Vlaamse politieke toneel.

Sedert twee jaar is de verantwoordelijkheid voor het gelijkekansenbeleid een uitdrukkelijke bevoegdheid voor een Vlaams minister geworden. Het gelijkekansenbeleid wint steeds aan belang in Vlaanderen. Dit vertaalt zich in het groeiend budget, het oprichten van een administratieve cel, en het steeds verdergaand engagement van de Vlaamse regering. De opdracht van de minister is onder meer om alle beleidsmaatregelen systematisch te toetsen aan het aspect “gelijke kansen”.

Sedert de start van de uitbouw van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen, is de begroting opgetrokken van 5 miljoen frank in 1995 tot 76,1 miljoen frank in 1998. Sedertdien is er een cel gelijkekansen in Vlaanderen opgericht binnen het departement Coördinatie. Bovendien heeft de Vlaamse regering in de septemberverklaring 1998 uitdrukkelijk verklaard dat ze verdere initiatieven zal nemen om de gelijkwaardige participatie van vrouwen en mannen op alle niveaus van onze samenleving te bevorderen, in het bijzonder in de beheersorganen. Zo houden we gelijke tred met de toenemende aandacht voor de uitbouw van een gelijkekansenbeleid op Europees en internationaal niveau.

BELEIDSINSTRUMENTEN EN STRUCTUREN

Om het gelijkekansenbeleid te doen slagen zijn er structuren, middelen en personeel nodig. Dit niet alleen op politiek en administratief niveau, maar ook op het overlegniveau met de Vlaamse bevolking. De minister wil daarom in de eerste plaats ijveren voor de verdere uitbouw van de cel Gelijke Kansen in de Vlaamse administratie. In het kader van de nieuwe politieke cultuur besliste de Vlaamse regering immers om de ministeriële kabinetten af te slanken en de administratie meer te betrekken bij de beleidsvoorbereiding. Deze cel is een noodzakelijke structuur in de uitbouw van een gestructureerd en geïntegreerd gelijkekansenbeleid. Om deze taak te vervullen moet de cel op korte termijn verder worden uitgebouwd. Momenteel bestaat ze uit een directeur en een administratief medewerker.

Daarnaast is de minister overtuigd van het belang en de rol van alle organisaties en groepen op het terrein. Het overleg met het werkveld is noodzakelijk om al de beleidsvoornemens mee te helpen concretiseren en waarmaken, om knelpunten te signaleren of nieuwe ideeën te lanceren. De minister wil dus via een open dialoog koepels en overlegorganen inschakelen in het gelijkekansenbeleid.

Bij de verdere uitbouw van het gelijkekansenbeleid in Vlaanderen heeft de minister een aantal belangrijke instrumenten ter beschikking zoals :

– het verspreiden van informatie en het sensibiliseren van de bevolking rond gelijke kansen ;

– het nemen van initiatieven voor wetenschappelijk onderzoek. Het is immers belangrijk dat de meeste beleidsbeslissingen gebaseerd worden op wetenschappelijk onderzoek. Momenteel zijn er nog grote leemtes in het wetenschappelijk onderzoek naar de genderproblematiek, naar de holebi’s, migranten en personen met een handicap ;

– het nemen van wettelijke initiatieven. Maatschappelijke veranderingen komen niet alleen tot stand via sensibiliserings- en informatiecam-

pagnes. Ze worden mee in vorm gegoten via structurele en decretale maatregelen ;

– het verlenen van subsidies voor projecten ingediend door organisaties met een vernieuwende en doelgerichte aanpak van de gelijkekansenproblematiek. De organisaties dragen het gelijkekansenbeleid mee uit.

ACTIEPLAN 1998

Omdat de titelpagina van de beleidsbrief in de gedrukte stukken verkeerd werd weergegeven, (de brailletekens werden vergeten) geeft de minister aan alle aanwezigen het juiste titelblad. In het actieplan 1998 dat in haar beleidsbrief voorgesteld werd, werd een onderscheid gemaakt tussen het gelijkekansenbeleid voor vrouwen en mannen enerzijds en het gelijkekansenbeleid voor minderheidsgroepen anderzijds. Er mag niet uit het oog verloren worden dat vrouwen een meerderheid zijn. De problematiek van minderheden is fundamenteel anders dan deze van vrouwen en wordt deels door andere ministers behartigd. Het Gelijkekansenbeleid zal dan ook prioritair aandacht besteden aan de bevordering van de gelijkekansen voor vrouwen en mannen.

1. Het gelijkekansenbeleid voor vrouwen en mannen

1.1. Een algemeen ondersteunend beleid

In de eerste plaats wil de minister een ondersteunend beleid voeren t.a.v. vrouwenorganisaties door middel van projectsubsdies en nominatimsubsidies.

Het gelijkekansenbeleid wordt verder wetenschappelijk onderbouwd. Begin september 1997 werd het Emancipatie Effecten Rapportage instrument afgewerkt om beleidsniveaus door middel van een aantal vragen door te lichten op hun differentiële aanpak van vrouwen en mannen. Beleids- en bestuursverantwoordelijken moeten nu in de eerste plaats dit instrument leren gebruiken. Steeds opnieuw worden onderzoekers en beleidsmensen geconfronteerd met een tekort aan of onvolledig cijfermateriaal i.v.m. de gelijkekansenproblematiek ; het genderperspectief ontbreekt vaak.

De definitie van ‘Gender’ omschrijft de minister uitgaande van de letterlijke vertaling van gender als geslacht. Maar de term houdt veel meer in. Gender verwijst niet naar de biologische sekseverschillen, maar naar de sociaal-culturele constructie van vrouwelijkheid en mannelijkheid en naar de onderlinge relatie tussen mannen en vrouwen.

De minister zal aan de Vlaamse administratie vragen om sekse als variabele systematisch in te voeren in hun gegevensaanbod. Daarnaast wil de minister de aanzet geven tot het ontwikkelen van genderindicatoren. Met behulp van deze indicatoren kan de evolutie in het gelijkekansenbeleid op een kwantitatieve manier worden weergegeven. Zo zullen de effecten van het beleid regelmatig kunnen worden gemeten.

1.2. Evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de besluitvorming

Een tweede klemtoon in het gelijkekansenbeleid ligt op de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in de besluitvorming. Vandaag zijn er nog maar weinig mensen die vinden dat vrouwen niet thuishoren in de besluitvorming. Het huidige debat richt zich dan ook in de eerste plaats op de vraag hoe en niet of de deelneming van vrouwen aan de besluitvorming moet worden vergroot. De minister zal werken aan de structurele en culturele wijzigingen die nodig zijn voor de gelijke toegang van vrouwen en mannen aan de politieke, economische, sociale en culturele besluitvorming.

Zo zal de minister naar analogie met het decreet van 15 juli 1997 houdende invoering van een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen een decretaal initiatief nemen naar de beheersorganen van de Vlaamse overheid (zoals de beheersorganen van Kind en Gezin, BRTN, de Vlaamse Huisvestingsmaatschappij, enzovoort). Als belangrijk instrument om de deelname van vrouwen in advies- en beheersorganen te bevorderen moet een databank of talentenbank met namen, achtergrondgegevens en loopbaanplannen van vrouwen worden opgestart naar het voorbeeld van het Nederlandse bureau Toplink.

Ook op het politieke niveau wil de minister dat er meer vrouwen zich actief engageren en zich kandidaat stellen voor een politiek mandaat. Om dit te realiseren zal een actieprogramma worden opgezet met concrete maatregelen en acties die vanuit de Vlaamse regering op dit vlak kunnen ondernomen worden. Hierbij moet vooraf nagegaan worden welke individuele en institutionele belemmeringen aan de basis liggen van de ondervertegenwoordi-

ging van vrouwen. Daarnaast moeten strategieën en concrete voorstellen worden geformuleerd om de beperkte deelname van vrouwen teniet te doen.

Een aantal vragen die bij een dergelijk actieonderzoek moeten beantwoord worden zijn :

– wat verhindert vrouwen om door te stromen in de politiek ?

– welke sensibiliseringscampagnes moeten worden gevoerd, naar wie en door wie ?

– welke selectiecriteria worden toegepast in de politiek ? Hebben deze een invloed op de ondervertegenwoordiging van vrouwen ?

– is bijkomende vorming nodig?

– enzovoort

In functie van de resultaten van het actieonderzoek zal worden onderzocht hoe de rol van de politieke vrouwengroepen in dit proces op meer structurele basis kan worden ondersteund. Naar aanleiding van de 50ste verjaardag van het vrouwenstemrecht zal de minister een projectmatige ondersteuning geven voor de activiteiten van politieke en andere vrouwenorganisaties die bijdragen tot de realisatie van de paritaire democratie en passen binnen het actieprogramma.

Vandaag vindt het begrip “Actief Partnerschap” tussen vrouwen en mannen steeds meer ingang. Maatregelen ter bevordering van een evenwichtige deelname van vrouwen en mannen aan de besluitvorming, wil de minister niet nemen, zonder de bijzondere opdracht van de mannen hierin te benadrukken. In de eerste plaats zijn het de mannen die deelnemen aan de besluitvorming die moeten betrokken worden in het gelijkekansenbeleid voor mannen en vrouwen. Hiertoe zullen een aantal specifieke genderstrategieën worden ontwikkeld. In de eerste plaats wil de minister een vormingspakket laten uitwerken, speciaal bestemd voor politieke beleidsverantwoordelijken. Het is de bedoeling om hen te wijzen op de nog steeds feitelijke ongelijke behandeling en toetredingsmogelijkheden voor vrouwen in bepaalde domeinen en hen te overtuigen van de meerwaarde van een evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen. Een evolutie naar een meer evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen kan de politiek voor de burgers aanvaardbaarder en aantrekkelijker maken en tevens het beleid doeltreffender maken doordat de ervaringswereld en talenten van de beide helften van de bevolking gelijkmatig aan bod komen.

1.3. Vrouwen op de arbeidsmarkt

Naast het algemeen ondersteunend beleid en de evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de besluitvorming ligt een derde klemtoon op het verbeteren van de positie van de vrouwen op de arbeidsmarkt. De bijdrage van de vrouwen aan de economie is een belangrijk instrument voor hun algemene ontplooiing en bewerkstelligt de economische zelfstandigheid van de vrouw.

De bijzondere aandacht gaat uit naar laaggeschoolde vrouwen en herintreedsters. Gezien de grote specificiteit van laaggeschoolde vrouwen en herintreedsters en gezien het grote risico op werkloosheid blijven maatregelen ter verbetering van hun positie op de arbeidsmarkt een prioriteit. Beroepsopleidingen en tewerkstellingsprogramma’s zijn vaak niet gericht op deze doelgroepen. De minister zal speciale aandacht geven aan het VDAB-actieplan. Binnenkort zal ook een advies worden gevraagd aan het Vrouwenoverleg binnen de SERV over concrete beleidsvoorstellen naar deze doelgroepen, met het doel op korte termijn de toegang van laaggeschoolde vrouwen en herintreedsters tot de arbeidsmarkt te bevorderen.

Omdat de aansluiting op de arbeidsmarkt vaak te maken heeft met het studiekeuzeproces, moet er ondanks de reeds gedane inspanningen verder gewerkt worden aan de uitbouw van een gelijkekansenbeleid in het onderwijs. Het volstaat niet om meisjes en jongens aan te moedigen een roldoorbrekende opleiding te volgen ; de toegang tot de arbeidsmarkt moet ook worden vergemakkelijkt. Ook hier vervult het onderwijs een voorbeeldfunctie. Want hoewel er in het onderwijs veel meer vrouwelijke leerkrachten zijn, wordt deze verhouding toch niet weerspiegeld in de leidinggevende en bestuursfuncties.

Een belangrijke randvoorwaarde voor een grotere participatie van de vrouwen op de arbeidsmarkt is het aanvaarden dat de verzoening tussen gezin en arbeid, de verantwoordelijkheid is van beide partners.

In de besprekingen over arbeidsherverdeling moeten dus niet alleen aspecten van flexibele arbeidsorganisatie maar ook het effect op vrouwen worden doorgelicht. Hierbij wil de minister aandacht besteden aan de mate waarin de getroffen maatregelen mannen sensibiliseren om gezinsverantwoordelijkheid op te nemen. Bovendien moet erover

worden gewaakt dat alle maatregelen die inzake kinderopvang getroffen worden, de gelijkekansen op de arbeidsmarkt en de combinatie gezin-arbeid garanderen.

De minister wil ook tegemoet komen aan de vraag vanuit de sector thuiszorg, waar overwegend vrouwen werken, naar initiatieven om een beleid inzake Ongewenst Seksueel Gedrag op het Werk (OSGW) uit te bouwen.

1.4. Vrouwen en armoede

Een vierde klemtoon binnen het gelijkekansenbeleid is de bestrijding van de feminisering van de armoede. Hoe langer hoe meer alleenstaande moeders, jonge vrouwen, oudere vrouwen en allochtone vrouwen worden door armoede getroffen. Bij de evaluatie van het Sociaal Impulsfonds (SIF) wil de minister toezien dat de SIF-gemeenten die extra middelen krijgen, onder meer op basis van het aantal alleenstaande vrouwen en werkloze vrouwen, deze middelen ook zichtbaar besteden aan deze specifieke doelgroepen.

1.5. Migrantenvrouwen

Tenslotte wil de minister ook bijzondere aandacht besteden aan de migrantenvrouwen. Migrantenvrouwen hebben te maken met een dubbele discriminatie : enerzijds discriminatie omwille van hun ras en herkomst, anderzijds discriminatie op basis van hun geslacht. Er dringt zich een specifiek beleid op voor migrantenvrouwen met een dubbele doelstelling : integratie en emancipatie. Het Vlaamse Migrantenbeleid wordt gecoördineerd door de Vlaamse minister van Welzijn.

Gezien de specificiteit van de migrantenvrouwen moeten naar hen aparte acties moeten ondernomen worden. Om de reële noden van migrantenvrouwen te kennen zal onderzocht worden hoe het gesprek met migrantenvrouwen en de overheid kan worden vergemakkelijkt. De idee van een "forum" wordt verder uitgewerkt.

2. Het Gelijkekansenbeleid voor minderheden

Het realiseren van een gelijkekansenbeleid naar holebi's, migranten en personen met een handicap is niet enkel een zaak van de Vlaamse overheid. Het denken en voelen van de doorsnee Vlaamse burger t.a.v. deze groepen is zeer bepalend voor hun maatschappelijke integratie. Om positief in te spelen op de beeldvorming rond deze groepen zowel naar maatschappelijke aanvaarding en integratie als naar de arbeidsmarkt moeten er een aantal goedgerichte informatie- en sensibiliseringscampagnes worden gevoerd. Er moet gewezen worden op de nog steeds feitelijke ongelijkheid. Via goede voorbeeldfiguren moeten stereotype vooroordelen weggewerkt worden.

Het voeren van een gelijkekansenbeleid naar deze doelgroepen betekent ook er voor zorgen dat ze gelijke toegang krijgen tot de arbeidsmarkt. Projecten en maatregelen die in dit kader zullen worden genomen, zullen zich vooral richten op de deelname van deze doelgroepen aan opleidings- en tewerkstellingsprogramma's.

Speciale aandacht zal gaan naar de vrouwen in deze doelgroepen want ze zijn vaak het slachtoffer van een dubbele discriminatie ; enerzijds omdat ze behoren tot één van deze doelgroepen, anderzijds omwille van hun vrouw zijn.

2.1. Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen

De bedoeling van het beleid naar lesbische vrouwen en homoseksuele mannen is het wegwerken van de achtergestelde maatschappelijke positie van deze groep, die vooral gegroeid is door het ontkennen en/of minimaliseren van het verschijnsel homoseksualiteit.

De holebi-gemeenschap heeft geen traditie van systematisch overleg met de overheid. Nochtans is het heel belangrijk dat de doelgroep betrokken wordt bij het beleid. De minister wil in de eerste plaats een openlijke dialoog blijven voeren met het werkveld. Hierbij zal worden gestreefd naar één representatieve gesprekspartner met de overheid voor de gehele holebi-gemeenschap.

De prioriteiten volgend jaar liggen verder op het ijveren voor een mentaliteitswijziging door het verderzetten van een sensibiliserings- en informatiecampagne via de media en in het onderwijs en door het zichtbaar maken van discriminaties.

Er gebeurt nog steeds veel te weinig wetenschappelijk onderzoek naar homoseksualiteit en naar de leefwereld van de holebis. Daarom zal in het kader van het programma "Beleidsondersteunend onderzoek" een onderzoeksopdracht uitgeschreven wor-

den om een kennisbestand inzake lesbische vrouwen en homoseksuele mannen te ontwikkelen. Het is de bedoeling om essentiële gegevens te verzamelen nodig om een gelijkekansenbeleid voor deze doelgroep te ondersteunen.

2.2. Personen met een handicap

Personen met een handicap worden met problemen geconfronteerd op ongeveer alle domeinen van het maatschappelijke leven. De verantwoordelijkheid voor de integratie van personen met een handicap ligt bij verschillende ministers. De coördinatie-opdracht ligt bij de minister van Welzijn. Het Gelijkekansenbeleid zal op dit domein dan ook geen structureel beleid voeren. Toch zijn er specifiek voor het gelijkekansenbeleid een aantal belangrijke ondersteunende opdrachten weggelegd. Het Vlaamse gelijkekansenbeleid voor personen met een handicap zal op twee peilers steunen : de doelgroep betrekken bij het beleid en een beleid voeren dat uitgaat van autonomie. Het tot nu toe gevoerde beleid van sensibilisering en positieve beeldvorming waarbij gewezen wordt op hun mogelijkheid tot integratie in het maatschappelijke leven zal worden verdergezet.

Toegankelijkheid is van het allergrootste belang bij het bieden van gelijkekansen voor iedereen op alle deelterreinen van het maatschappelijk leven. Wanneer er wordt gesproken over toegankelijkheid kan er onderscheid gemaakt worden tussen de toegankelijkheid in de leefomgeving (de materiële leefomgeving zoals, gebouwen, openbaar vervoer, straten) en de toegang tot informatie en communicatie. Op basis van een onderzoek naar de remmende factoren zal de minister concrete voorstellen formuleren om de toegankelijkheid te bevorderen. Het is de bedoeling verschillende initiatieven te coördineren. De minister zal hiervoor een budget ter beschikking stellen.

2.3 Migranten

Het Vlaams migrantenbeleid wordt gecoördineerd door de Vlaamse minister van Welzijn. Het Vlaams migrantenbeleid is een tweesporenbeleid : een integratiebeleid en een cultuurbeleid. Bij het voeren van een integratiebeleid is een specifiek gelijkekansenbeleid nodig om de integratie van migranten in alle domeinen van het maatschappelijk leven te bevorderen.

De bijdrage van het Gelijkekansenbeleid zal net zoals bij de personen met een handicap vooral ondersteunend zijn en projectmatig aangepakt worden. Deze bijdrage zal vooral gebaseerd zijn op informatie- en sensibiliseringscampagnes. Er moet nog steeds gewerkt worden aan een positievere beeldvorming van migranten. Vooroordelen moeten weggewerkt worden o.a. door de zichtbaarheid van migranten te verhogen.

Tewerkstelling is een belangrijke sleutel tot integratie. Zowel via beroepsopleiding en toeleiding tot de arbeidsmarkt (trajectbegeleiding) als langs de aanbodzijde moet werk gemaakt worden van een grotere diversificatie : migranten moeten toegang krijgen tot alle segmenten van de arbeidsmarkt. Dit vergt positieve acties bij de VDAB en bij het bedrijfsleven. De minister zal hen hierover aanspreken. Ook bij het zelfstandig ondernemen kan ondersteuning worden aangeboden via informatie, opleiding en taallessen.

De overheid heeft bij de integratie van migranten een voorbeeldfunctie te vervullen zowel naar aanwerving als naar beeldvorming. De minister bevoegd voor Ambtenarenzaken zal hierop worden gewezen.

TOT SLOT

Met deze actiemaatregelen wil de minister vrouwen die een achtergestelde positie tegenover mannen innemen, kansen bieden waardoor ze de achterstand inhalen. De minister wil de maatschappelijke integratie van holebis, personen met een handicap en migranten bevorderen. Het streefdoel is een samenleving waarin eenieder gelijke kansen krijgt om tot zijn recht te komen.

II. VRAGEN EN OPMERKINGEN VAN VERSCHILLENDE LEDEN EN ANTWOORDEN VAN MEVROUW DE MINISTER

1. Algemeen, inclusief en horizontaal beleid – beoordeling van de beleidsbrief

De heer Peter De Ridder vindt de stijging van de middelen van 5 miljoen frank naar 76,1 miljoen frank een enorme stap in de goede richting. Anderzijds betekent dit niet dat het doel reeds is bereikt ; integendeel.

Mevrouw Vera Dua meent dat de minister haar beleid kan starten op een goede basis, daar er in het verleden heel wat onderzoek is verricht om het

beleid op te baseren. Wat de bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse regering betreft, liggen de kaarten echter minder gunstig. Enerzijds ontstaat de indruk dat de minister – mogelijk wegens de specifieke actuele omstandigheden – momenteel vooral de aandacht heeft gericht op Brussel. Anderzijds is de minister verplicht om voor de gelijke kansen van mannen en vrouwen een inclusief beleid te voeren en in te breken in het domein van de collega-ministers, om een succesvol beleid te kunnen voeren. Zij is hierdoor afhankelijk van de goodwill van deze collega's, maar beschikt waarschijnlijk over geen enkele garantie dat haar beleid effectief wordt uitgevoerd. Mogelijk is dit een verklaring voor de vaagheid waarmee de beleidsintenties in de beleidsbrief zijn opgenomen. Mevrouw Vera Dua spreekt de hoop uit dat men zal proberen om deze zoveel mogelijk effectief te realiseren.

Mevrouw Patricia Ceysens is tevreden over het verhogen van de middelen voor het gelijkekansenbeleid, maar sluit zich aan bij de bedenking van mevrouw Vera Dua wat betreft de slaagkansen van het inclusief beleid.

In verband met de bevoegdheidsverdeling binnen de Vlaamse regering, merkt de heer Jan Béghin op, dat de minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijkekansenbeleid erg ongelijk werd behandeld, met de toewijzing van alleen maar horizontale bevoegdheden.

Mevrouw Marijke Dillen is enigszins ontgoocheld over de voorliggende beleidsbrief. Deze staat vol algemeenheden, mooie beloftes, aangekondigde studies, en in te zamelen informatie. Het ontbreekt echter aan concrete plannen en initiatieven. De bewering dat het Gelijke Kansenbeleid in Vlaanderen aan kracht wint, wordt ten onrechte uit de stijging van het beschikbare budget afgeleid. Het beleid moet immers eerst nog concreet op het veld worden gerealiseerd.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen deelt deze mening niet. De beleidsbrief, met trouwens een zeer originele titel, is zeer uitdagend en uitvoerig. Wel is het nodig om in het voorgenomen beleid enige prioriteiten te leggen, omdat niet alles zal kunnen worden uitgevoerd.

De minister meent dat er binnen de Vlaamse regering toch een groeiende positieve ingesteldheid is waar te nemen. De paritaire democratie is erkend als een noodzakelijk aspect van het politiek bestel, maar het is evident dat hier in de toekomst verder zal worden aan gewerkt. Zo werden alle voorliggende beleidsbrieven van de andere ministers doorgenomen, waarbij er heel wat voorstellen werden geformuleerd om deze te verbeteren in het kader van de gelijke kansen voor vrouwen en mannen en voor minderheidsgroepen. Deze suggesties werden overal opgenomen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen meent dat de horizontale bevoegdheden als invalshoek van het beleid op zich niet slecht zijn, maar er moet worden over gewaakt dat het gelijkekansenbeleid zich ook binnen de bevoegdheidsdomeinen van andere ministers kan doorzetten. In dit kader zou het niet slecht zijn indien bij een volgende regeringsvorming het gelijkekansenbeleid zou worden gekoppeld aan een minister die ook harde materies onder zijn bevoegdheid heeft, zodat het gewicht ervan binnen de regering toeneemt. Het feit dat het kabinet van de minister van Brusselse Aangelegenheden en Gelijkekansenbeleid als een volwaardige post in de begroting is opgenomen, en niet als een deel van het kabinet van een andere minister, is reeds een stap in de goede richting.

Betreffende het logo voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen, hoopt mevrouw Riet van Cleuvenbergen dat men zal komen tot één en hetzelfde logo voor gelijke kansen voor mannen en vrouwen in alle landen. Het gelijkheidsteken van minister Van Asbroeck lijkt trouwens een geschikt logo voor alle groepen van het gelijkekansenbeleid.

De minister meent dat de beide bevoegdheden die haar zijn toegewezen, Brussel en het gelijkekansenbeleid, zeker op gelijke voet worden behandeld. Betreffende de opmerking dat het gelijkekansenbeleid beter wordt gekoppeld aan een bevoegdheid met een belangrijk budget, stelt de minister dat ze deze redenering volgt. Het is inderdaad zo dat het beheren van een belangrijk budget meer impactmogelijkheid geeft op regeringsniveau. Dit neemt echter niet weg dat het combineren van twee horizontale bevoegdheden zoals het nu het geval is, een enorme opdracht is qua opvolgings- en overleginitiatieven.

2. Mannen en vrouwen

2.1. Algemeen

2.1.1. De cel "Gelijke Kansen in Vlaanderen" (GKV)

Wat de 'Cel Gelijke Kansen' betreft, vraagt de heer Peter de Ridder hoeveel mensen er precies wer-

ken, en welke structuur en timing de minister voorop stelt om deze cel volwaardig uit te bouwen. De aanwezigen steunen zijn vraag.

De minister deelt mee dat voor de cel "Gelijke Kansen in Vlaanderen" wordt gestreefd naar een uitbreiding met 2 Adjunct-directeurs. Hun taak zal o.a. bestaan uit het opvolgen van de verschillende studies en projecten, en de opvolging van het secretariaat van de ICGK.

2.1.2. De Interdepartementale Commissie Gelijke Kansen (ICGK)

De heer Peter De Ridder, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen en mevrouw Marijke Dillen vragen wat de knelpunten zijn rond de Interdepartementale Commissie Gelijke Kansen, en welke de oplossingen en hervormingen zijn waar de minister aan denkt. De eventuele hervormingen mogen immers geen negatieve weerslag hebben op het net uitgewerkte actieplan.

De minister antwoordt dat in het ICGK momenteel ambtenaren zetelen die vanuit hun verschillende departementen werden aangeduid, maar die geen duidelijke opdracht hebben om het gelijkekansenbeleid op te volgen. Er is dan ook een groot verloop bij deze afgevaardigden wat de werking van de ICGK hypothekeert. Het is de bedoeling om in de toekomst te werken met vaste afgevaardigden die ook uitdrukkelijk de opdracht hebben om het gelijkekansenbeleid in hun departement op te volgen.

2.1.3. Emancipatie Effecten Rapportage (EER)

De heer Peter De Ridder vraagt naar de afdwingbaarheid en de timing waarop de overheid overweegt om met de EER effectief te werken.

De minister antwoordt dat men momenteel nog werkt aan het operationaliseren van de verschillende bevragingstechnieken. Het hanteren van de vragenlijsten vraagt waarschijnlijk heel wat vormingswerk. Dit geldt zowel binnen de administratie voor de beoordelers van het beleid, als algemener voor diegenen die de beleidsbrieven schrijven en het beleid maken. Het is echter nodig om de impact van de voorgenomen maatregelen voor het gelijkekansenbeleid te kunnen inschatten.

Mevrouw Patricia Ceysens vreest een inflatie van Emancipatie Effecten Rapporten. Persoonlijk pleit zij eerder voor het laten uitvoeren van een gezinseffecten rapport, wat trouwens in het Vlaams regeerakkoord werd opgenomen.

De minister merkt op dat het EER een onderzoek is dat het beleid moet helpen om doeltreffende maatregelen te nemen. In Nederland bestaat op dit vlak reeds meer deskundigheid, maar er moet worden onderzocht in hoever de daar gangbare onderzoeksmethoden zonder meer op de Vlaamse situatie kunnen worden geënt.

2.1.4. Sensibilisering

De heer Peter De Ridder meent dat sensibiliseringscampagnes in het onderwijs bij voorkeur op zeer jonge leeftijd worden gestart, omdat op jeugdige leeftijd de rolpatronen nog niet diep zijn geworteld. De gevolgen van de sensibilisering kunnen hierdoor op lange termijn worden beïnvloed. Hij voelt zich ook positief aangesproken door het actief partnerschap, maar beschikt over zeer weinig informatie betreffende het vormingspakket dat zal worden aangeboden. Hij hoopt dat het niet enkel zal gericht zijn op de mannelijke beleidsvormers.

Mevrouw Vera Dua merkt op dat het woord ‘sensibiliseren’ vrij vaak voorkomt in de beleidsbrief. Sensibiliseren is inderdaad zeer belangrijk, maar het beleid mag zich hiertoe niet beperken en moet verder reiken. Anderzijds moet de minister zich bewust zijn van het gevaar dat het thema vrouwen niet meer ‘in’ is. Jonge vrouwen menen vaak dat ze het hebben gemaakt en de vruchten kunnen plukken van de emancipatiestrijd, zonder te beseffen dat er op vele vlakken nog een effectief ongelijke behandeling bestaat. Mannen en vrouwen zijn inderdaad verschillend, zoals mevrouw Marijke Dillen stelde, maar dit neemt niet weg dat ze als gelijke wezens moeten worden behandeld. Ook de verrechtsing van de maatschappij met de terugkeer van oude ideeën zoals ‘de vrouw aan de haard’ zullen de sensibiliseringscampagnes zeker niet vergemakkelijken.

Betreffende het Actieplan 1998 merkt mevrouw Marijke Dillen op zij het gelijkekansenbeleid voor mannen en vrouwen als uitgangspunt kan steunen. Er passen echter een aantal bedenkingen bij. Het onderscheid tussen mannen en vrouwen is essentieel voor onze samenleving, en daar moet dan ook rekening mee worden gehouden. Er wordt immers te weinig de vraag gesteld naar wat de meeste

vrouwen zelf willen en wensen. De positieve discriminatie en het opleggen van bepaalde quota is geen goed beleid.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen wenst meer toelichting over de opvolging van de internationale overeenkomsten. Mevrouw Vera Dua en mevrouw Ria Van Den Heuvel sluiten zich hierbij aan en vragen hoe ver het staat met het eerste opvolgingsrapport van de Wereldvrouwenconferentie te Peking.

De minister antwoordt dat het kabinet in volle voorbereiding is met de inventarisatie in het kader van de verplichte jaarlijkse rapportage aan het Vlaams Parlement in uitvoering van het decreet van 13 mei 1997 houdende de opvolging van de resoluties van de IV-de Wereldconferentie te Peking. In dit rapport zal een overzicht worden gegeven van de genomen maatregelen inzake het gelijkekansenbeleid.

Wat de internationale overeenkomsten betreft, wijst mevrouw Riet Van Cleuvenbergen op het noodzakelijk overleg met de de bevoegde federale minister. In de toekomst zal moeten uitgeklaard worden wat de meest aangewezen procedure is, en op welke wijze de verschillende werkterreinen op Europees, Belgisch, Vlaams, provinciaal en gemeentelijk vlak enerzijds worden afgebakend, en anderzijds kunnen samenwerken.

De minister sluit zich hierbij aan. Via afspraken moet er worden voor gezorgd dat de Vlaamse Gemeenschap betrokken wordt bij de samenwerking met internationale organisaties inzake het gelijkekansenbeleid. Dit probleem werd reeds aangekaart bij de minister-president.

2.2. Evenwichtige vertegenwoordiging in politiek, advies en besluitvorming

Mevrouw Patricia Ceysens is niet gewonnen voor het quota-beleid om de gelijkheid tussen vrouwen en mannen te bevorderen.

Mevrouw Marijke Dillen vindt weinig concrete en meetbare elementen terug in de beleidsbrief, die de aangekondigde structurele wijzigingen, en de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen in de besluitvorming effectief moeten realiseren.

De heer Peter De Ridder verwijst naar onderzoek dat uitwijst dat het in sommige gevallen precies de vrouwen zijn die – bijvoorbeeld voor verkiesbare plaatsen op verkiezingslijsten – niet wensen dat andere vrouwen in het proces intreden.

De minister meent dat precies hiervoor het behouden van bepaalde quota noodzakelijk blijft. Het toewijzen van verkiesbare plaatsen aan vrouwen zal trouwens automatisch toenemen indien de toetredingsdrempel verder wordt verlaagd, en het aantal participerende vrouwen verhoogd.

Ondanks het voornemen van de Vlaamse regering om meer vrouwen bij het besluitvormingsproces te betrekken, valt volgens mevrouw Marijke Dillen te vrezen dat de reeds daarbij betrokken vrouwen inderdaad geen bijkomende concurrentie wensen. Ook de mannen zijn echter niet bereid om een stap terug te zetten en hun macht en autoriteit prijs te geven. Uit de samenstelling van de verschillende politieke kaders, parlementen en regeringen in België en dus ook Vlaanderen, blijkt immers dat de mannen nog steeds oververtegenwoordigd zijn. Het aantal vrouwen dat op verkiezingslijsten voorkomt is in dit kader niet zo belangrijk. Ze moeten ook op verkiesbare plaatsen worden gezet, wat in vele gevallen net iets teveel gevraagd is. Ook het decreet van 15 juli 1997 houdende invoering van een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen is vaak een maat voor niets, aangezien de uitgekeerde vergoedingen zeer laag zijn, en het prestige eraan verbonden ook beduidend lager ligt dan dat van een parlementslid. De vraag kan echter worden gesteld of er bij de vrouwen voldoende bereidheid aanwezig is om tot de leidinggevende en besluitvormingsorganen toe te treden. Er zijn voldoende voorbeelden op de arbeidsmarkt waar de vrouwen, zonder begeleidende maatregelen van de overheid, uit eigen beweging en in voldoende aantallen tot hooggeschoolde jobs zijn doorgestoten. In de leidinggevende en bestuursorganen vinden we ze echter niet terug, al krijgen ze hiervoor voldoende kansen. In dit kader wordt verwezen naar de Orde van Geneesheren en de Orde van Advokaten.

Het decreet van 15 juli 1997 houdende invoering van een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesorganen zal volgens mevrouw Ria Van Den Heuvel en mevrouw Riet Van Cleuvenbergen op heel wat praktische problemen stuiten. Het lijkt nuttig deze te inventariseren zodat de kennis ervan kan worden gebruikt bij het inschrijven van gelijkaardige regels in andere beheersorganen. De één-derde vertegenwoordiging van vrouwen in beheersorganen van de Vlaamse Overheid is trouwens een prioriteit, evenals de evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen in de politieke besluitvorming.

De minister verwijst voor een stand van zaken naar het rapport dat aan het Vlaams Parlement zal worden voorgelegd in verband met de opvolging van de IV-de Wereldconferentie te Peking. In dit rapport zal een overzicht worden gegeven van alle genomen maatregelen inzake het gelijkekansenbeleid voor vrouwen en mannen.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen hoopt dat bij het onderzoek naar de vervanging van zwangere verkozenen, ook de vervanging van langdurig zieken zal worden onderzocht.

De minister wijst erop dat er inzake het decreet op de evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in adviesraden, een inventaris wordt opgemaakt. Er is een permanente opvolging inzake organen die opnieuw moeten worden samengesteld, zodat dit gebeurt conform de regelgeving.

De heer Peter De Ridder vreest dat adviesraden die vanuit verschillende hoeken worden samengesteld, mogelijk slechts aan de opgelegde verplichtingen zullen kunnen voldoen door een oververtegenwoordiging van bepaalde organisaties die voldoende vrouwelijke leden tellen. Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen verwijst in dit verband naar de debatten over de oprichting van de Raad voor Cultuur, waar werd gesuggereerd om voor sommige functies zowel een man als een vrouw voor te dragen, zodat men veel gemakkelijker aan de reglementaire bepalingen inzake samenstelling kan voldoen. Bovendien wijst zij op het gevaar dat de verschillende adviesorganen het risico lopen om geen geldige adviezen te kunnen uitbrengen, indien zij niet beantwoorden aan de decretaal opgelegde samenstelling.

2.3. Vrouwen op de arbeidsmarkt

2.3.1. De talentenbank

De heer Peter De Ridder meent dat de Talentenbank een goed idee is. Mogelijk moet deze databank toch ruimer worden opgevat dan enkel het verzamelen van vrouwen en hun curriculum met het oog op het bemannen van advies- en beheersraden. Hij verwijst hierbij naar het Integratieproject voor Personen met een Handicap in het Waasland (IPW), dat ook een gegevensbank voor tewerkstelling is, in de echte zijn van het woord. Werkgevers die bewust kiezen voor positieve discriminatie moeten immers zelf op zoek kunnen gaan naar mensen die passen in de beschikbare functie. Hiervoor moeten ook ruimere kanalen ter beschikking komen, zoals bijvoorbeeld Internet of de Wispalen van de VDAB.

Mevrouw Patricia Ceysens vindt dat het opstarten van een talentenbank een zeer goede zaak is. De formulering is echter zeer vaag : de mogelijkheid voor het opstarten zal onderzocht worden. De vraag is welke middelen hiervoor zullen worden vrijgemaakt.

De minister deelt mee dat de talentenbank als bedoeling heeft vrouwen en hun curricula te inventariseren. Er moet echter ook informatie worden verstrekt over de carrière- en vormingsmogelijkheden. Zoals werd gesuggereerd kan deze talentenbank ook ruimer worden opgevat, met concrete profielbeschrijvingen en informatie zoals tijdbesteding voor bepaalde beheers- en adviesorganen. De vraag of deze talentenbank al dan niet binnen de administratie wordt ondergebracht is momenteel nog niet beantwoord. Het initiatief kan echter niet volledig op zichzelf staan, maar past binnen een algemeen beleid met concrete begeleidingsmaatregelen. Het geld dat hiervoor kan worden vrijgemaakt ligt echter nog niet vast. Het is echter evident dat dit pluralistisch moet worden aangepakt, en met aandacht voor het beschermen van de privacy.

2.3.2. De combinatie arbeid-gezin/maatschappelijke rol

Mevrouw Marijke Dillen vindt dat de titel van de beleidsbrief bewijst dat de minister alle samenlevingsvormen op dezelfde voet plaatst, zonder het gezin extra kansen toe te bedelen. Nochtans wordt het gezin dermate bedreigd dat het verdient een topprioriteit te zijn. Wat de positie van de vrouwen op de arbeidsmarkt betreft, deelt Mevrouw Dillen de bezorgdheid van de minister om de toetreding van vrouwen tot aantrekkelijke jobs te vergemakkelijken, samen met de promotiekansen. Toch is er onvoldoende aandacht voor de vrouwen die niet willen toetreden tot de arbeidsmarkt omdat zij prioriteit willen geven aan hun gezin, maar die om financiële redenen worden gedwongen om te gaan werken. Vaak betreft het hier laaggeschoolden die dan ook onaantrekkelijke jobs moeten aannemen en hiervoor bovendien allerminst gemotiveerd zijn. Er moet een oplossing worden gevonden om deze vrouwen uit de categorie van de werkzoekenden te houden. De doelstelling om mannen meer te laten participeren in gezinstaken is in dit kader een goed voornemen, maar in de praktijk zeer moeilijk te realiseren. Mannen hebben het immers moeilijk

met al deze veranderingen. Hierbij wordt verwezen naar het artikel van Jan de Zutter in De Morgen van 18 november 1997 : 'Succes stemt treurig en aandachtig'. Hierin wordt o.a. Prof. Dr. Paul Verhaege aangehaald die het volgende stelt "vrouwen (...) wisselen zonder moeilijkheden traditionele vrouwenrollen en traditionele mannenrollen met elkaar af. Carrière maken en de vaat doen maken beide deel uit van de nieuwe rol. Mannen zijn daar nog lang niet aan toe. Zij twijfelen. Want schijnbaar hebben zij veel te verliezen : macht, autoriteit". In dit kader pleit mevrouw Marijke Dillen voor de nodige aandacht van het Gelijkekansenbeleid voor de gezinsproblematiek. De maatregelen voor de combinatie van gezin en arbeid mogen dan ook niet de enige bekommernis zijn. Het is nodig om ook rekening te houden met de wensen van deze vrouwen die bewust kiezen voor het gezin en niet wensen in te treden in de arbeidsmarkt.

De minister merkt op dat het beleid hiervoor nog over onvoldoende parameters beschikt. Het genderbeleid moet aanwijzen hoe groot het percentage vrouwen is dat inderdaad bewust wenst thuis te blijven voor het vervullen van huishoudelijke taken. De federale benadering van de werkloosheid, met het versneld aanbieden van beschikbare job's of het verplicht volgen van een opleiding, zal trouwens ook bijdragen tot het krijgen van een beter beeld op de al dan niet vermeende arbeidsmotivatie van de werkzoekenden. Verder moet men ook een beter zicht krijgen op het aantal meewerkende echtgenoten.

Mevrouw Patricia Ceysens meent dat het aantal vrouwen dat uit financiële redenen verplicht wordt om tegen de zin aan het arbeidsproces deel te nemen, niet uit statistieken valt af te leiden. Anderzijds zijn er via het EER reeds heel veel gegevens beschikbaar, zodat het tijd wordt om een effectief beleid te voeren betreffende de combinatie van gezin en arbeid. Dat in de beleidsbrief wordt gesteld, dat voldoende, betaalbare en kwalitatief hoogstaande kinderopvang een voorwaarde is voor zowel mannen en vrouwen om gezin en arbeid te combineren, is een goede intentie. Voor buitenschoolse kinderopvang worden er door de Vlaamse regering echter geen extra middelen vrijgemaakt, en ook voor de klassieke kinderopvang geldt er nog steeds een volledige stop. Dit hypothekeert dus volledig de mogelijkheden van de kinderopvang.

De minister wijst erop dat er reeds een hele weg is afgelegd. Via de bestaande regeling rond de kinderopvang kunnen mannen en vrouwen bewust kiezen voor deelname aan het arbeidsproces, wat vroeger niet evident was. Het is dus nodig om via voldoende, betaalbare en kwalitatief hoogstaande kinderopvang dit proces te blijven ondersteunen. De geopperde mogelijkheid om bewust te kiezen voor opvoedende taken binnen het gezinsverband, is een heel andere invalshoek. Het debat hierover past eerder binnen de welzijnsproblematiek. Dit belet echter niet de problematiek van de kinderopvang vanuit het gelijkekansenbeleid op te volgen. Het is inderdaad zo dat dit belangrijke implicaties heeft voor de gelijke kansen voor mannen en vrouwen, en de toegang tot het arbeidscircuit.

Op de vraag van mevrouw Patricia Ceysens of het niet wenselijk is om bij minister Martens aan te dringen op een behoorlijke regeling van de kinderopvang, antwoordt de minister dat dit in de eerste plaats een probleem is van beschikbare middelen. De concrete invulling van de kinderopvang om aan bepaalde arbeidssituaties beter tegemoet te kunnen komen is een permanente bekommernis.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen meent dat er via de VESOC akkoorden inzake tewerkstelling wel middelen kunnen beschikbaar worden gesteld voor kinderopvang. Ze wijst erop dat een combinatie van de VESOC-middelen en de eigen bijdragen van de ouders in sommige gevallen volstaat om de buitenschoolse kinderopvang qua werking zelfbedruipend te maken. Anderzijds is het de vraag hoever de taak van de overheid in deze sector reikt, en waar de eigen verantwoordelijkheid begint, bekeken vanuit het welzijn van het kind.

De minister wijst erop dat het hier geen nieuwe middelen betreft. Het zijn de vroegere middelen uit het Fonds voor Collectieve Uitrusting en Diensten die nu als VESOC-middelen naar het budget van minister Martens worden getransfereerd. Ze dienen voor het instandhouden van de bestaande situatie.

Er zijn volgens mevrouw Riet Van Cleuvenbergen nóg enkele specifieke knelpunten te signaleren. De relatie vrouwen en arbeid vraagt naar een doorgedreven onderzoek naar de nadelen van deeltijdse arbeid. Een dergelijk onderzoek was reeds beloofd, omdat blijkt dat vele vrouwen – mee onder de druk van het traditionele rollenpatroon – in de deeltijdse arbeid stappen zonder zich bewust te zijn van de negatieve gevolgen ervan op het verloop van de verdere carrière en de pensioenrechten. Er zou ook duidelijker moeten blijken op welke plaatsen vrouwen duidelijke voorbeeldfuncties waarnemen. Ook het financieel opwaarderen van de zorgtaken van vrouwen binnen en buiten het gezin is noodzakelijk. De selectie en de selectiecriteria voor vrou-

wen om toegang te krijgen tot de arbeidsmarkt en promotiejobs, moeten in samenwerking met de bevoegde ministers voor tewerkstelling en voor ambtenarenzaken worden onderzocht. Er wordt verwezen naar voorbeelden die erop duiden dat indien vrouwen en mannen worden gescreend zonder dat het selectieteam kennis heeft van het geslacht van de kandidaten, er veel meer vrouwen worden geselecteerd dan in normale omstandigheden.

2.4. Ongewenst Seksueel Gedrag op het Werk (OSGW) in de thuiszorg

Mevrouw Patricia Ceysens meent dat de initiatieven in verband met het Ongewenst Seksueel Gedrag op het Werk (OSGW) voor de thuiszorg een specifieke benadering vergen. De situatie doet zich immers niet voor op het werk in de klassieke zin, en bovendien is er ook geen hiërarchische band tussen de thuisverzorger en de patiënt. De traditionele criteria die voor het OSGW worden aangelegd, zullen wat dit betreft waarschijnlijk voor de thuiszorg moeten worden bijgesteld.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen sluit zich hierbij aan. Zij pleit er ook voor om de bevoegde federale minister bij dit gesprek te betrekken. De bestaande wetgeving werkt immers niet optimaal zolang de vrouwelijke werknemer zelf het initiatief moet nemen om de klachtenprocedure op te starten. Men moet streven naar een procedure waarbij een door het gelijkekansenbeleid beheerd orgaan in naam van bepaalde slachtoffers klacht kan neerleggen. Hierdoor kan in de eerste fase van de procedure, de identiteit van de aanklager onbekend blijven.

De minister deelt mee dat het de bedoeling is om de in deze specifieke sector tewerkgestelde vrouwen leren assertief te reageren wanneer zij in hun arbeidssituatie met deze problemen worden geconfronteerd.

2.5. Specifieke begroting

2.5.1. Algemeen

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen is van oordeel dat de subsidiëringen in het gelijkekansenbeleid per definitie tijdelijk zouden moeten zijn, evenwel met een minimum van bijvoorbeeld 3 jaar. Op deze wijze wordt een automatische evaluatie van de projecten ingebouwd en verliezen ze ook hun signaalfunctie niet, die aanwijst dat er ergens iets verkeerd loopt in de maatschappij.

2.5.2. Organisaties

Mevrouw Vera Dua vraagt of er een lijst kan worden opgemaakt over welke organisaties welke subsidies krijgen. De minister zegt dit toe.

2.5.3. Huisvesting van de vzw Rol en Samenleving

In verband met de nominatim subsidie aan Rosa merkt mevrouw Vera Dua op, dat de huisvesting van deze organisatie zeer veel te wensen overlaat. Ze wijst erop dat mogelijk een aantal leegstaande gebouwen van de Vlaamse Gemeenschap kunnen worden aangewend als huisvesting voor de vzw Rosa.

De gesignaleerde problemen in verband met de huisvesting van de vzw Rol en Samenleving (ROSA) zijn de minister zeker bekend. De begroting voorziet echter in werkingsmiddelen i.p.v. infrastructuurmiddelen, wat een probleem oplevert. De minister antwoordt dat spoedig met de vzw contact zal worden opgenomen, die trouwens een aantal concrete voorstellen heeft.

2.5.4. 50 jaar stemrecht

De herdenking van 50 jaar vrouwenstemrecht zal volgens mevrouw Riet Van Cleuvenbergen zeker als hefboom kunnen gebruikt worden voor het stimuleren van vrouwen om meer te participeren in de politieke besluitvorming. De vrouwen moeten via voorbeeldfuncties trouwens gestimuleerd worden om zélf de nodige verantwoordelijkheid op te nemen. In dit kader is het verspreiden van profielen over wat verwacht wordt bij het lidmaatschap van bepaalde politieke of adviesorganen zeer belangrijk.

Mevrouw Patricia Ceysens vraagt welke specifieke projecten in dit kader zullen worden ondersteund.

2.5.5. Onderzoekdsprojecten

2.5.6. Gynaika

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen meent dat de subsidie van 5 miljoen frank ten gunste van vzw Gynaika een verantwoorde subsidie is. Ze vreest echter dat dit project kampt met een te hoge drempel. Er moet worden over gewaakt dat dit project ook 'gewone' vrouwen bereikt, en zelfs kansarme vrouwen.

3. Het gelijkekansenbeleid voor minderheden

3.1. Algemeen

Het gelijkekansenbeleid voor minderheden beperkt zich volgens mevrouw Marijke Dillen tot de afgebakende groepen van holebi's, personen met een handicap en migranten. Nochtans verdient ook de 4° wereld de nodige aandacht binnen dit minderhedenbeleid. De kans van deze minderheid op een menswaardig bestaan is haast volledig uitgesloten.

De minister meent dat het debat hierover eerder past binnen de welzijnsproblematiek.

3.2. Lesbische vrouwen en homoseksuele mannen

Wat de gelijke kansen betreft voor holebi's, vindt de heer Peter De Ridder het wat moeilijk om op zoek te gaan naar die éne representatieve gesprekspartner. De representativiteit van de meeste organisaties is niet eens meetbaar omdat ze niet structureel worden gesubsidieerd. Bovendien zijn ze niet enkel georganiseerd op basis van hun seksualiteit, maar ook langs bijvoorbeeld ideologische of filosofische overtuigingen en regionale verenigingen. Het vinden van een vereniging die representatief is voor het hele veld is derhalve haast onmogelijk. Het zoeken naar een representatieve gesprekspartner voor homo's en lesbiennes hoeft volgens de minister niet te worden begrepen alsof men zal op zoek zal gaan naar één bestaande vereniging die men als representatief zal beschouwen voor de hele holebigemeenschap. Er werd reeds een gesprek georganiseerd met verschillende groepen, waaruit bleek dat de verschillende werkterreinen sterk van elkaar afwijken. Het zal dus nodig zijn om een forum samen te stellen waarin alle groeperingen zich kunnen erkennen, en dat voor de overheid geldt als een representatieve gesprekspartner.

De heer Peter De Ridder vraagt meer specifiek wat er zal gebeuren met het project Groot Gelijk en de teletekstpagina's voor holebi's, dat een weliswaar grootschalig en duur project is, maar door de anonimiteit en het grote bereik zeker zijn bestaan rechtvaardigt. Als de minister kiest voor kleinschalige en gerichte campagnes, kan dit het voortbestaan van de teletekst pagina's bedreigen.

De minister beklemtoont het belang ervan. Het ligt in de bedoeling om dit project verder te zetten. Aan jongeren die kampen met deze problematiek moet de mogelijkheid worden geboden om met specifieke groeperingen contact op te nemen. Teletekst is in dit verband een zeer goed initiatief.

Mevrouw Vera Dua meent dat het wetenschappelijk onderzoek i.v.m. holebi's reeds dermate is gevorderd dat er eindelijk tot concrete acties moet worden overgegaan. Het opnieuw bestellen van weer een andere studie lijkt op het eerste zicht niet zo'n geslaagde beslissing, tenzij het gaat over zeer specifieke situaties die onderzocht worden.

De minister meent dat er tot op heden nog geen overkoepelend en volledig beeld bestaat van de homo gemeenschap.Het onderzoek zelf werd nog gepland door minister Van Asbroeck en wordt in het huidige beleid verdergezet. Het betreft zeer concreet een algemeen sociale survey over de Vlaamse homo en lesbienne populatie, en het verzamelen van essentiële gegevens die nodig zijn om een emancipatiebeleid voor deze doelgroep te ondersteunen. Men wil kernelementen verzamelen die het leven van de holebi's zin geven, zoals bijvoorbeeld relatievorming, familiale relaties, beroepsloopbaan, participatie in het maatschappelijk leven, ervaring op het vlak van discriminatie en geweld, mentale gezondheid, contact met de medische sector. De studie werd uitgeschreven, maar men wacht nog op concrete inschrijvingen van onderzoeksinstituten. Op vraag van mevrouw Patricia Ceysens zal de concrete onderzoeksopdracht aan de leden van de Werkgroep worden overhandigd.

De heer Peter De Ridder wijst erop dat de persoonlijke mentale gezondheid van deze doelgroep inderdaad niet uit het oog mag worden verloren. Hij verwijst naar de schrijnende problematiek van de homo-hoertjes op het Fontanasplein. Uit een onderzoek blijkt dat 90% van hen het ouderlijk huis werd uitgezet precies wegens hun homo-zijn. Dit leidt tot een totale ontworteling. Het worstelen

met de eigen identiteit zal natuurlijk implicaties hebben op de mogelijke benadering vanuit het beleid.

3.3. Personen met een handicap

Betreffende de toegankelijkheid pleit de heer Peter De Ridder ervoor om de projecten uitdrukkelijk bij het gelijkekansenbeleid onder te brengen. Het betreft immers uitdrukkelijk het versterken van de kansen van de minder mobiele mensen, waardoor de coördinerende rol door geen ander minister mag worden waargenomen dan deze bevoegd over het gelijkekansenbeleid. Of de maatregelen als dan niet structureel zijn, kan niets afdoen aan de verantwoordelijkheid van het gelijkekansenbeleid.

Mevrouw Veerle Heeren meent dat men zich niet enkel tot de doelgroep van de gehandicapten mag beperken. De toegankelijkheid moet ruimer worden gezien, en ook bijvoorbeeld senioren en ouders met kinderen in het beleid betrekken. Het Vlaams Steunpunt voor Toegankelijkheid is in dit kader een toe te juichen initiatief. De toegankelijkheid behoort in het inclusief beleid tot de bevoegdheid van Welzijn, maar heeft onmiskenbaar toch te maken met aspecten van Ruimtelijke Ordening. Het is belangrijk om te onderzoeken op welke wijze de toegankelijkheid structureel kan worden ingebouwd in het beleid, zodat hierover een langetermijn visie kan worden ontwikkeld. Dit moet resulteren in de nodige richtlijnen en decretale bepalingen, bijvoorbeeld bij het afleveren van bouwvergunningen, en in het reserveren van overeenstemmende budgetten. In het kader van de toegankelijkheid moet trouwens worden benadrukt dat er ook voor de lokale overheden een belangrijke taak is weggelegd. Ook zou het nuttig zijn om de bevoegdheden en opdrachten van de twee betoelaagde vzw's te expliciteren, zodat deze voor iedereen duidelijk zijn.

Betreffende de voorgenomen maatregelen om de autonomie van de personen met een handicap op te voeren, verwijst mevrouw Patricia Ceysens naar het voorstel van decreet inzake het persoonsgebonden assistentiebudget. Deze werkwijze garandeert een zeer persoonlijke invulling van de autonomie. Het is vanuit het gelijkekansenbeleid noodzakelijk om bij de minister bevoegd voor Welzijn, aan te dringen op een spoedige realisatie van de in het ontwerp van decreet opgenomen maatregelen. Betreffende de toegankelijkheid, en het ter beschikking stellen van een budget, wordt erop gewezen dat het Vlaams Steunpunt voor Toegankelijkheid enerzijds kan genieten van een specifiek budget in programma 11.40, basisallocatie 33.05, maar waarschijnlijk ook is opgenomen in de algemene basisallocatie 12.01 betreffende allerhande uitgaven met betrekking tot emancipatie en gelijkekansenbeleid. Alhoewel het belang van de toegankelijkheid moeilijk kan worden onderschat, verdient deze overlapping toch enige uitleg. Bovendien wordt er qua toegankelijkheid op gewezen dat de overheid veel lakser reageert dan privé instellingen, die vaak veel toegankelijker zijn.

De toegankelijkheid is voor de minister een zeer belangrijk thema. De discussie wie voor wat bevoegd is, moet daarom dringend een oplossing krijgen. Het Vlaams Steunpunt Toegankelijkheid moet alleszins in zijn werking worden gesteund. Uiteindelijk moeten we komen tot een globale en coherente visie over toegankelijkheid, met inbegrip van de implicaties ervan op de verschillende beleidsdomeinen als bijvoorbeeld de ruimtelijke ordening en de infrastructuur. Het is noodzakelijk dat hierover op ministerieel niveau wordt overlegd. De minister stelt voor om hierover binnen de Werkgroep Gelijke Kansen voor Mannen en Vrouwen verder te debatteren, op het ogenblik dat deze problematiek volledig in kaart is gebracht.

De heer Peter De Ridder meent dat het naast goede wil, ook ontbreekt aan de nodige know-how betreffende de te nemen maatregelen. Het ontbreekt vaak aan de nodige kennis betreffende afmetingen van deuren, liften, enz. Er is nood aan een instantie die informatie betreffende normen, tegemoetkomingen en dergelijke kan bezorgen aan zowel overheids- als privé-instellingen.

Mevrouw Veerle Heeren wijst erop dat er reeds heel wat onderzoek in dit domein gebeurde, zelfs gesubsidieerd met Europese middelen. De informatie moet wel in de passende beleidsdomeinen worden geïmplementeerd. Zoals de minister en de heer Peter De Ridder stelden, is het noodzakelijk om een orgaan te belasten met een coördinerende rol qua toegankelijkheid, en dit over de verschillende bevoegdheidsdomeinen heen. Deze coördinatie kan opgenomen worden binnen het gelijkekansenbeleid.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen wijst op het feit dat bepaalde adviezen niet eens kunnen worden uitgevoerd, daar ze bijvoorbeeld niet overeenstemmen met de bestaande normen. Het is belangrijk dat er initiatieven worden ontwikkeld om ook hier coördinerend op te treden.

3.4. Migranten – migrantenvrouwen

Mevrouw Patricia Ceysens verwijst naar de beleidsbrief waar 'het idee van een forum verder zou worden uitgewerkt'. Het is echter geen goed idee om deze vrouwen apart te benaderen. Het lijkt beter om hen op de eerste plaats in de werking van bestaande lokale integratiecentra te betrekken, die tot nog toe hoofdzakelijk door mannelijke migranten worden overheerst.

De heer Jan Béghin meent dat migrantenvrouwen, vooral deze van Noord-Afrikaanse herkomst, een zeer moeilijk te bereiken groep zijn. Deze vrouwen, die vaak zelf niet geïntegreerd en geëmancipeerd zijn, zullen de volgende generatie kinderen opvoeden, die in de gemeenschap totaal andere waarden zullen ervaren. Projecten van integratie en emancipatie zullen in de eerste plaats moeten gericht zijn op het vergemakkelijken van de opvoedkundige taken van deze groep. De vraag is op welke wijze de minister dit wenst te bereiken.

De minister meent dat deze opmerkingen terecht zijn. De drempel moet inderdaad zo laag mogelijk worden gehouden. Het is daarbij ook mogelijk dat bepaalde groepen van vrouwen niet worden bereikt. De integratie en emancipatie van vooruitstrevende migrantenvrouwen of dochters kan echter ook een positieve invloed hebben op de groep Noord-Afrikaanse vrouwen die thuis blijven en moeilijker te bewegen zijn tot georganiseerde initiatieven.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel wijst op het ontwerp van decreet betreffende etnisch-culturele minderheden. Het categoriaal werken met vrouwen wordt daarin eerder ontmoedigd dan wel aangemoedigd. Het is de taak van het gelijkekansenbeleid om de eventueel specifieke benadering van de migrantenvrouwen te benadrukken.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen verwijst naar het boek van Amalia Gruisen "Tussen wens en werkelijkheid. Vrouwen in gesprek over vrouwen", 1997, Provinciale Dienst voor Integratie Limburg (Pric) ISBN 90 74605 036. Hieruit blijkt dat migrantenvrouwen niet altijd wensen systematisch categoriaal benaderd te worden door de overheid. Het is de taak van deze overheid om enkel specifieke probleemsituaties op te zoeken, en hier een oplossing proberen voor te vinden. Uit dit onderzoek blijkt ook dat de bekommernissen van migrantenvrouwen in vele gevallen identiek zijn aan de bekommernissen van de autochtone vrouwen.

De minister meent dat het idee van een forum, met als doel een dialoog tussen migrantenvrouwen en de overheid, in het verlengde ligt van de geciteerde ideeën. Het is niet de bedoeling om óver migrantenvrouwen te spreken. Het moet een gesprek worden mét migrantenvrouwen.

Tot slot deelt de minister mee dat zij in het korte tijdsbestek niet op alle vragen een antwoord heeft kunnen geven. Op deze sommige vragen zal achteraf een schriftelijk antwoord worden gegeven.

III. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN INDICATIEVE STEMMING

A. Decreetsbepalingen

Artikel 13

Op dit artikel worden geen opmerkingen gemaakt.

Het artikel 13 wordt aangenomen met 7 stemmen bij twee onthoudingen.

B. Begrotingstabel

AFDELING I

Programma 11.40

Bij dit programma worden er geen opmerkingen gemaakt.

Het programma 11.40 wordt aangenomen met 7 stemmen bij twee onthoudingen.

De verslaggever, *De voorzitter,*

Riet VAN CLEUVENBERGEN

Ria VAN DEN HEUVEL